

Amit gyártott magyar kéz,
Nevelt a hontelek,
Amit magyar zamattal
Ihlettek a szelek;

Járij egyesült erővel,
Tégy egy nagy fogadást:
Hazádnak Istenén kívül
Nem fogsz imádni mást!

Mi a rónák felett él,
Hegyaknában terem:
Mindaz nemes fajodnak
Erőt adó elem.

Te népek óceánján
Hullántól vert sziget,
Kit mint elsülyedendőt
Ezer jós emleget:

S függjön rajtad daróc bár,
S szembántó színzavar
Becsés, mikor hazáért
Égő szívet takar.

Mutasd meg a világnak,
Hogy még erőd szilárd,
Hogy ezredes fokodnak
Új ezredév sem árt.

Ó nemzet, nemzet, eszméj,
Becsüld meg tennmagad,
Gyilkold le szolgavágyad,
Mely külföldhöz ragad;

Mutasd meg, mit vihet ki
Erős szívláng alatt
Az elszántság hatalma
És az érc-akarat.

Ébredj nagy álmaidból
Ébredj, Árpád fia!
Fölkelt a nap: hazádnak
Föl kell virulnia!

(Bajza József.)

Isten egy szívnek egy keblet teremte: így egy embernek egy hazát. Semmi sem lehet erős, semmi sem nagy és következeiseiben tiszteletreméltó, ami cél és határ nélkül széjjelfolyt; aminek nincs pontja, melybe összevonuljon, honnan elágazzék. Azért kell minden egyes embernek saját hazájáért munkálni, azért kell szerelme egész erejét hazájára függeszteni; azért kellett a legszebb, legrendkívülibb tetteknek csak ily szerelem kútfejéből származhatni. Egész világért, egész emberiségért halni: azt Isten tehetné; ember meghal háznépeért, ember meghal hazájáért, halandó szív többet meg nem bír.

És ez a haza lehet kicsiny s lehetett még kisebb valaha, de a szerelem nem a tárgy nagyságától veszi kezdetét. A férfinak kedves az atyai lak, hol minden tárgy gyermekkori párányi örömeire emlékezteti. Így történik a hazával is. A szó, melyet a gyermek életében legelőbb kirebegett, emberek, kik e szót hasonló hajlékonysággal beszélnek, kiket sors, rokonság, nevelés, váralkat s ezer ilyfélék hozzánk közelítenek; föld, melynek fekvése, termékei, halmai és vizei, falui és városai régi ismerőseink; éghajlat, melynek befolyása alatt lettünk és nőttünk, s azon mindenféle dolgok, melyek születés óta körü-

lünk és mellettünk, alattunk és felettünk és bennünk vannak és hatnak, oly varázskört vonnak, miből annyira nem kedves kilépnünk! S ki meri mondani, hogy e körben lehet valami oly kicsiny, ami figyelmünket hajlandósággal ne vonhatná magához? Ám a kertben, amelyre ablakaidd nyílnak, melyben óráidat munka és pihenés közt töltögeted, örömmel mulaszt minden bökör mellett; örömmel hallod vén kertészedtől: e fát a régi úr ülteté, mikor első fiát legelőbb karjaira vette; amaz ott a nagyanya sírja felett nőtt, könnyek közt plántálva; s kicsinységnek tarthatod-e, ha feléd a haza multja int és szól? Ime, a begyepesedett sánc, hol Zrínyi holt; amott a parányi rom, melyért Szondi éltét áldozá; az oltár, mely alatt Bethlen nyugodt; a mező, hol Báthori és Kinizsi győztenek; és ez is, és az is rend és szám nélkül, mindaddig, míg egyszer a sor Mohácsra is kerülne; s ha már előbb ez vagy amaz emlékezetnél szíved melegedni talált, itt végtére néhány jóltevő könnyes nemzetek nem ragaszkodtak hiába hagyományaikhoz; nem hiába tisztelték a lefolyt századok történetét. Nem költői áradozás ez; hanem fennmaradás, folyvást emelkedés érzelme; s azon egyesülésnek, mely a nemzeti lét elevenítő szelleme, legsúlyosabb, legszebb s legjutalmazóbb középpontja.

De ti mindezekkel nem gondoltok; ti egyenként külön világgá teszitek magatokat; a parányi köreitekben elszigetelve kerengtek. Jön a költő, s énekét a hajdanról elzengi; de ki hallgatja őt? Jön a szónok, s említi őseinket; de beszéde kiáltó szó a pusztában. Mit akartok? azt várjátok-e, hogy a halottak a sírból felszálljanak? hogy rémletes arccal jelenjenek meg álmaidokban? És mit fognátok felelhetni, ha szavaikat felemelnék? mondván: — Nép, mi vagy? hol a bizonyosság, hogy tőlünk származtál? hazát alkotánk, s te reánk nem emlékezel, hidegen taposod győzelmeink mezeit; s a pusztákon, hol ezrenként hullánk el, sírhalmainkra nem vetsz tekintetet. Jaj neked! A meg nem hálált örökségen átok fekszik, melyet csak hosszú megbánás törülhet le.

(Kölcsey Ferenc: Mohács.)

HAJÓK TALÁLKOZÁSA.

Éjjel, ha tengeren
Két gálya egymás mellett elmegyen;
Árbóclámpájuk rögtön felrepül,
Köszöntik egymást ismeretlenül,
Ott künn a tengeren.
Sötéten, hallgatag
Bolyongjuk át a földi utakat;
Van fájó szívünk, könnyező szemünk,
És egymás mellett mégis elmegyünk
Sötéten, hallgatag...

(Endrődi Sándor.)